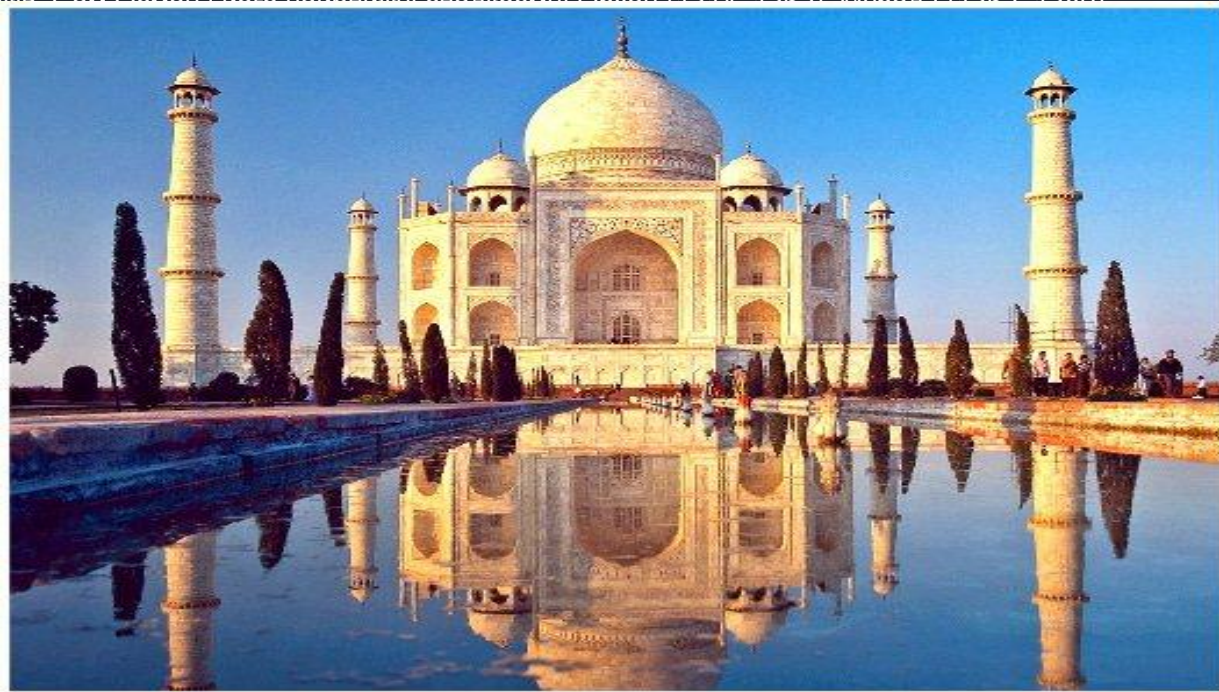

Османська імперія

Усвідомлюючи те, що повністю заповнити прогалину у досліджуваній сфері в одній чи навіть у декількох працях неможливо, зробимо спробу окреслити лише найсуттєвіші на думку авторів питання, що стосуються органів державної влади та управління Османської імперії. Історію Османської імперії потрібно починати з кінця IV ст., коли починається процес проникнення турків на територію Малої Азії – вони швидко розчинялися в місцевому етносі. У IX-XI ст. ісламізований рід Сельджуків об'єднав довкола себе більшість турків-огузів і створив державу Великих Сельджуків на території від Середньої Азії до Середземномор'я, що проіснувала до XII ст. Після розпаду Сельджуцької держави на території Малої Азії залишився Румський султанат Сельджуків з військово-ленною системою землеволодіння. У 1242 р. монголи розгромили війська Румського султанату під Касадагою. Після падіння султанату Мала Азія перетворилася на „прохідний двір” кочових міграцій, причому більшість племен осідали в її східній і центральній частинах, ворогували між собою і з місцевим населенням. На відміну від них наділ Османа (1258–1324 рр.) був вигідно розташований на візантійському кордоні і мав можливості грабежу християнської імперії під прапором джихаду. За його іменем держава стала називатися Османською державою, а згодом, по-західному – імперія. Вона проіснувала як монархія (султанат) до 1922 р., тобто тривалий час й при одній і тій самій османській династії майже 700 років. Не відчуваючи нестачі у військово-людських ресурсах, Осман розпочав широку територіальну експансію свого військово-політичного утворення на захід, надавши йому організованої форми і поєднавши войовничий ісламізм з агресивністю кочівників. Сам Осман його найближчі спадкоємці Сулейман I (1394–1413), Мурат I (1389–1429) і Баязид I (1389–1402) енергійними й розваж

Особливості організації суспільства

- Політичний устрій Османської імперії привокував увагу європейських спостерігачів. Він піддавався опису та аналізу в працях дипломатів і [мандрівників](#), [філософів](#) і правознавців. Якщо для одних це була просто абсолютна монархія східного типу, то для інших, без сумніву, це був деспотичний режим, як назвав його [Макіавеллі](#) в знаменитому творі «Кушзь», написаному в 1513 р. Не дивлячись на відмінності, у всіх характеристиках вказується, що влада султана абсолютна, незалежно від [того](#), спирається вона на закон і правосуддя або являє собою дике самоуправство. Розглядаючи ті ж реалії з іншого боку, можна стверджувати, що підпорядкування підданих було абсолютним. Чиновники на місцях цілком перебували у владі повелителя і не здатні були скласти протипагу всесильної влади останнього.
- Погодитися повністю з таким трактуванням османської влади все-таки не можна. Султан не міг діяти тільки за своєю примхою, не міг переступити непорушних рамок коранічного закону, [шаріату](#). Це і було основною перешкодою для його «всемогутності», яке Монтеск'є не без перебільшення охарактеризував як деспотизм. (Про дух законів, 1748 р.).
- Говорячи ширше, султан залежав від свого роду імперської ідеології, для якої ісламська [етика](#) була лише однією зі складових. Він повинен був втілювати собою гідність, [справедливість](#) і щедрість, захищати підданих-мусульман і немусульман, ввірених йому Господом, від свавілля можновладців, починаючи з його власних намісників. Ахмед I писав, наприклад, в 1609 р. у своєму повному докорів посланні намісникам: «Замість того, щоб карати [розбійників](#) та інших баламутів, ви берете з них [податки](#) і дозволяєте їм творити злодіяння. При такому потуранні вони ведуть себе зухвало, збираються в зграї, нападають на бідних селян, творять над ними насильство і оббирають їх. Їх нещасні жертви не знають спокою, і їм нічого не залишається, крім втечі ... Незліченні села покинуті і розграбовані ... До мого монаршого слуху дійшло, що над селянами були вчинені безчинства ... Між тим, якщо вас призначили правителями, то це для того, щоб ви любили те, що запропоновано, і ненавиділи те, що заборонено ».

Особливості економічного розвитку

- В економіці Османської імперії основну роль відіграє сільське [господарство](#), в якому співвідношення землеробства і тваринництва варіюється в залежності від місцевості, населення та [історичної](#) епохи.
- Реая [християнської](#) та мусульманської віри живуть у невеликих селах; найбільші налічують не більше декількох десятків дворів. Вони не є власниками земельних ділянок (Чифтена, буквально означає площа землі, яку можна обробити за допомогою пари биків), які обробляють: не можуть їх ні продати, ні віддати в заставу, ні передати благодійним закладам, ні заповідати спадкоємцям згідно з ісламськими правилами спадкового розділу. Найбільша частина орної землі належить державі; вона називається міри. Зате [селянин](#) має на своїй землі правом користування (тасарруф), невід'ємним, так як він її обробляє, і переданим своїм спадкоємцям, хоча і без права розділу. Поки землероб сумлінно виконує свої обов'язки, не можна ні позбавити його землі, ні порушити його прав. До [того](#) ж він може володіти на правах повної власності (мюлк) іншим нерухомим майном: будинком, виноградником, фруктовим садом, городом, млином, пекарнею, пасікою і т.д.
- За [право](#) користування землею селянин повинен сплачувати велику кількість [податків](#) і повинностей, грошима і натурою, які він вносить частиною в державну скарбницю, частиною - «власникові землі», від якого залежить. Останній міг бути самим султаном, якщо ділянка відноситься до володінь корони, утримувачем церковного наділу або керуючим богоугодним закладом. Якщо [господар](#) здає землю в оренду, реая мають справу з орендарями.
- Говорити про промисловість в Османській імперії до XIX ст. звичайно не можна. Тут більш доречний термін «ремесла», за винятком металургії.
- Підземні багатства належать державі, яка передає свої права аміл і призначає керуючих (Емії) для того, щоб вони контролювали і координували діяльність приватних підприємців у галузі. Праця на відкритих розробках і в шахтах майже каторжну. Робочі набираються з довколишніх сіл - і або отримують зарплату, або звільняються від податків. Для видобутку і транспортування використовуються також військовослужбовці допоміжних армійських підрозділів (іайа і мюселлем). З іншого боку, раби, судячи з усього, використовуються рідко. У цій області османи виглядають послідовними учнями своїх попередників; на Балканах, наприклад, з багатой металургійної традиції цього регіону вони переймають систему організації, техніку, термінологію; без коливань переносять чинне саксонське гірське право на розробку сербських і боснійських рудників з другої половини XIII ст. Відомо, що при Мехмеда II і за Байязіде II тривалість робочого дня становила сім годин при п'ятиденному робочому тижні. Таким чином, робітники-християни працювали тридцять п'ять годин на тиждень, маючи вихідні по суботах і неділях і відпустка два рази на рік: п'ятнадцять днів на Новий рік і стільки ж на Великдень. Зауважимо також, що в голодні часи м'ясники повинні були обслуговувати рудники в першу чергу. І нарешті, гірники звільнялися від багатьох видів податків
- Основная забота османских государственных деятелей — следить за тем, чтобы в Империи было достаточно продовольствия и товаров и чтобы не уменьшались [доходы](#) государства.
- Стамбул являлся главным центром притяжения товаров. Они доставляются и морским путем, но больше по земле: с Балкан их везут на телегах и повозках. В Малой Азии преобладают караваны из лошадей, мулов и верблюдов.
- Обеспечение столицы продуктами первой необходимости имело приоритетное значение. До XIX в. пшеница и ячмень привозятся в основном с [западных](#) берегов Черного моря. Фрукты, свежие и сушеные, поступают, главным образом, из [западной](#) Анатолии и из Фессалии, тогда как мясной скот перегоняют в [Стамбул](#) с Балканского полуострова и, значительно меньше, из Анатолии. Потребности столицы в строительном лесе и дровах для отопления удовлетворяет северо-западная Анатолия, где часть лесов зарезервирована для султанских арсеналов. Топленое масло везут в столицу из района степей северного Причерноморья.

Розвиток турецької культури.

- XV - кінець XVI ст. – період піднесення культури.

XVII ст. – період занепаду культури.

Негативний вплив на розвиток культури мала релігія – іслам.

Найбільшого розвитку в галузі культури досягли література (Мояла Махмуд, Ільяс Ревані, Ахмед Недім, Лямі), образотворче мистецтво, архітектура (Коджа Сіман)

- Робота
Масловського М.